II

(Ne teisėkūros procedūra priimami aktai)

SPRENDIMAI

KOMISIJOS SPRENDIMAS (ES) 2021/2182

2020 m. kovo 6 d.

SA.41727 (2016/C) (ex 2016/NN) (ex 2015/CP) dėl priemonių, palankių įmonei „Empresa de Manutenção de Equipamento Ferroviário, S.A.“ (EMEF)

(pranešta dokumentu Nr. C(2020) 1254)

(Tekstas autentiškas tik portugalų kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 108 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą,

atsižvelgdama į Europos ekonominės erdvės susitarimą, ypač į jo 62 straipsnio 1 dalies a punktą,

pagal pirmiau nurodytą (-as) nuostatą (-as) [1] paprašiusi suinteresuotąsias šalis pateikti pastabų ir atsižvelgdama į jų pastabas,

kadangi:

1. PROCEDŪRA

(1) 2015 m. balandžio 27 d. įmonė „Bombardier Transportation Portugal S.A.“ (toliau – įmonė „Bombardier“, arba skundo pateikėja) pateikė skundą prieš įmonę „Empresa de Manutenção de Equipamento Ferroviário, S.A.“ (toliau – įmonė EMEF) dėl valstybės pagalbos, teigdama, kad įmonė EMEF per savo patronuojančiąją įmonę „CP - Comboios de Portugal, E.P.E“ (toliau – įmonė CP), valstybės nuosavybei priklausančią keleivinio geležinkelių transporto įmonę, pasinaudojo neteisėta valstybės pagalba.

(2) 2015 m. birželio 3 d. skundas buvo perduotas Portugalijos valdžios institucijoms, kad šios pateiktų pastabų, kartu buvo perduotas ir prašymas pateikti informacijos. Portugalija atsakė 2015 m. liepos 17 d. ir 2015 m. liepos 24 d.

(3) 2015 m. birželio 9 d. įvyko susitikimas su Portugalijos valdžios institucijų atstovais.

(4) 2015 m. spalio 29 d. raštu Komisija paprašė Portugalijos valdžios institucijų pateikti papildomos informacijos. 2015 m. gruodžio 21 d. Portugalijos valdžios institucijos pateikė atsakymą.

(5) 2016 m. birželio 2 d. raštu Komisija informavo Portugaliją, kad nusprendė dėl įtariamų valstybės pagalbos priemonių pradėti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 108 straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą (toliau – sprendimas pradėti procedūrą).

[1] OL C 284, 2016 8 5, p. 36.

(6) Komisijos sprendimas pradėti procedūrą paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ([2]). Komisija paragino suinteresuotąsias šalis pateikti savo pastabas dėl sprendimo pradėti procedūrą.

(7) Po termino pratęsimo, 2016 m. rugpjūčio 3 d. Portugalijos valdžios institucijos pateikė pastabų dėl sprendimo pradėti procedūrą.

(8) Skundo pateikėja savo pastabas pateikė 2016 m. rugsėjo 5 d. Trečiosios šalys nepateikė jokių kitų pastabų.

(9) 2016 m. gruodžio 2 d. Komisija perdavė skundo pateikėjos pastabas Portugalijai: jai buvo suteikta galimybė pateikti atsiliepimą ir kartu buvo pateiktas prašymas suteikti papildomos informacijos.

(10) 2017 m. sausio 27 d. raštu Portugalija pateikė pastabas dėl skundo pateikėjos pastabų ir atsakymą į prašymą pateikti informaciją.

(11) Per 2017 m. vasario 2 d. techninį susitikimą su Portugalijos valdžios institucijų atstovais šie pateikė daugiau paaiškinimų.

(12) 2017 m. kovo 10 d. Portugalija pateikė papildomos informacijos.

(13) 2017 m. kovo 30 d. Komisija Portugalijai nusiuntė dar vieną prašymą pateikti informaciją.

(14) 2017 m. birželio 1 d. buvo gautas Portugalijos atsakymas į prašymą pateikti informaciją.

(15) 2017 m. rugsėjo 13 d. Komisijai pateikus prašymą pateikti informaciją, 2017 m. rugsėjo 29 d. Portugalija pateikė atsakymą.

2. IŠSAMUS PRIEMONIŲ APIBŪDINIMAS

2.1. **Bendroji informacija apie tyrimą ir priemones**

2.1.1. *Įtariamas pagalbos gavėjas*

(16) EMEF yra Portugalijos įmonė, kurios specializacija yra remontuoti geležinkelių riedmenis ir vykdyti jų techninę priežiūrą, visų pirma atlikti geležinkelių riedmenų ir su jais susijusios įrangos kapitalinį remontą, atnaujinimą ir restauraciją, taip pat projektuoti, gaminti ir atnaujinti krovininius vagonus.

(17) 100 % įmonės EMEF nuosavybės priklauso Portugalijos keleivinio geležinkelių transporto įmonei CP, kurios vienintelė savininkė yra Portugalijos valstybė.

(18) 1993 m. įmonė EMEF buvo įsteigta kaip jos patronuojančiosios įmonės, CP, atžalinė įmonė, nors panašu, kad bent jau iki 2004 m. ji buvo valdoma kaip įmonės CP vidaus departamentas ([3]).

(19) Prieš atžalinės įmonės įsteigimą įmonė CP techninės priežiūros veiklą vykdė viduje ir nesinaudojo išoriniais paslaugų teikėjais. Po atžalinės įmonės įsteigimo įmonė EMEF ir toliau buvo vienintelė techninės priežiūros paslaugų teikėja. 2017 m. 80 % įmonės EMEF pajamų ([4]) vis dar buvo gaunama iš įmonei CP – jos patronuojančiajai įmonei – teikiamų paslaugų, nors ši dalis per pastaruosius keletą metų sumažėjo ([5]).

(20) Sprendžiant iš Portugalijos pateiktų įrodymų, įmonės CP ir EMEF buvo ne tik tarpusavyje susijusios patronuojančiosios ir patronuojamosios įmonių ryšiais, bet ir buvo priklausomos viena nuo kitos: be įmonės EMEF įmonė CP nebūtų galėjusi vykdyti savo viešųjų paslaugų įsipareigojimo – teikti keleivinio geležinkelių transporto paslaugų; tuo metu, kai buvo suteiktos aptariamos priemonės, vieninteliai stambūs įmonės EMEF klientai buvo įmonė CP ir tuometinė jos patronuojamoji įmonė „CP Carga“.

([2]) Plg. 1 išnašą.

([3]) Tokią išvadą galima padaryti iš EMEF veiklos tyrimo „Ekonominio ir finansinio EMEF veiklos palengvinimo planas“, kurį 2004 m. parengė nepriklausoma konsultavimo įmonė „SaeR - Sociedade de Avaliação de Empresas e Risco“.

([4]) 2016 m. įmonės EMEF pajamos buvo 63 mln. EUR.

([5]) Įmonė EMEF nebeteikia paslaugų įmonės CP patronuojamajai krovininio geležinkelių transporto įmonei „CP Carga“ (dabartinei „MEDLOG“), kuri 2015 m. buvo privatizuota.

(21) Kiti įmonės EMEF klientai buvo įmonės „Bombardier“/„Prometro“, EMEF/„Siemens ACE“ ir RENFE.

(22) Įmonė EMEF yra vienintelė Portugalijoje vertikaliai į gamybą neintegruotas geležinkelio techninės priežiūros paslaugų teikėja, konkuruojanti su vertikaliai integruotais tarptautiniais konkurentais, tokiais kaip „Bombardier“, „Siemens“, „Alstom“ ir „Comsa“, kurie daugeliu atvejų yra linkę vykdyti tik savo gaminamų riedmenų techninę priežiūrą.

2.1.2. *Skundas*

(23) Skundo pateikėjos teigimu, nuo 2003 m. EMEF ne kartą gavo iš CP finansinę paramą – papildomą įmokėtąjį piniginį kapitalą, skirtą nuostoliams padengti, paskolas ir valstybės garantijas dėl banko paskolų.

(24) Skundo pateikėja taip pat tvirtino, jog gali būti, kad įmonei EMEF CP suteikė valstybės pagalbą, pirkdama iš jos paslaugas už didesnę nei rinkos kainą.

2.1.3. *Senaties terminas*

(25) Remiantis Tarybos reglamento (ES) 2015/1589 ([6]) 17 straipsniu, Komisijos įgaliojimams išieškoti pagalbą taikomas dešimties metų senaties terminas, o jį nutraukia bet kuri su neteisėta pagalba susijusi priemonė, kurios imasi Komisija. 2015 m. birželio 3 d. Komisija skundą persiuntė Portugalijai. Taigi, oficialus tyrimas ir šis sprendimas taikomi tik po 2005 m. birželio 3 d. suteiktoms priemonėms.

2.2. **Tiriamos priemonės**

(26) Oficiali tyrimo procedūra susijusi su trimis priemonėmis, įskaitant jų sudedamąsias dalis (toliau kartu – priemonės): 1 priemonė – kapitalo injekcijos į įmonę EMEF, iš viso sudarančios 47,6 mln. EUR (toliau – 1 priemonė), 2 priemonė – įmonei EMEF suteiktos paskolos, iš viso sudarančios 19,5 mln. EUR (toliau – 2 priemonė), ir 3 priemonė – įmonei EMEF suteiktos finansinės garantijos, iš visos sudarančios 23 mln. EUR (toliau – 3 priemonė).

(27) Kalbant apie 4 priemonę – remonto ir techninės priežiūros paslaugų pirkimą iš EMEF už didesnes negu rinkos kainas (toliau – 4 priemonė), sprendime pradėti procedūrą buvo nustatyta, kad ši priemonė atitinka rinkos sąlygas. Tiksliau tariant, remdamasi Portugalijos pateiktais įrodymais, sprendime pradėti procedūrą Komisija nurodė, kad pirkimo kainos, kurias įmonė CP sumokėjo įmonei EMEF, atitiko rinkos sąlygas arba buvo mažesnės už rinkos kainas ir kad dėl tos priežasties įmonei EMEF nebuvo suteikta pranašumo. Taigi, Komisija padarė išvadą, kad, įmonei CP perkant remonto ir techninės priežiūros paslaugas iš įmonės EMEF, šiai valstybės pagalbos suteikta nebuvo.

2.2.1. *1 priemonė: kapitalo injekcijos į EMEF*

(28) Įmonė CP į įmonę EMEG įmokėjo iš viso 47,6 mln. EUR kapitalo:

- 5,2 mln. EUR papildomų kapitalo įnašų, įmokėtų nuo 2007 m. gegužės 23 d. iki 2012 m. sausio 12 d.;
- 42,4 mln. EUR paskolų, konvertuotų į nuosavybės vertybinius popierius nuo 2006 m. gruodžio 31 d. iki 2012 m. birželio 29 d.:
  - 2006 m. gruodžio 31 d. į nuosavybės vertybinius popierius konvertuoti 28,6 mln. EUR, kuriuos sudaro šios paskolos:
    - 2004 m. balandžio mėn. skirta 3,6 mln. EUR suma,
    - 2004 m. gruodžio mėn. skirta 5,3 mln. EUR suma,
    - 2005 m. kovo mėn. skirta 1,2 mln. EUR suma,
    - 2005 m. rugpjūčio mėn. skirta 1 mln. EUR suma,
    - 2005 m. lapkričio mėn. skirta 0,3 mln. EUR suma,

([6]) 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamentas (ES) 2015/1589, nustatantis išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 248, 2015 9 24, p. 9).

- 2006 m. rugsėjo mėn. skirta 3 mln. EUR suma ir
- 2006 m. spalio mėn. skirta 14,2 mln. EUR suma.

- 2009 m. rugpjūčio 20 d. 3,5 mln. EUR suma paversta nuosavybės vertybiniais popieriais, kuriuos sudaro dvi – 2,5 mln. ir 1 mln. EUR – paskolos, abi suteiktos 2007 m. gegužės mėn.;
- 2009 m. liepos mėn. skirta ir 2009 m. rugpjūčio 20 d. nuosavybės vertybiniais popieriais paversta 7,8 mln. EUR suma;
- 2010 m. gruodžio mėn. skirta ir 2012 m. birželio 29 d. nuosavybės vertybiniais popieriais paversta 2,5 mln. EUR suma.

2.2.2. *2 priemonė: įmonei EMEF suteiktos paskolos*

(29) Įmonė CP suteikė įmonei EMEG iš viso 19,5 mln. EUR paskolų:

- 2008 m. lapkričio mėn. suteikta 6 mln. EUR paskola su 1 mėnesio EURIBOR palūkanų norma +1,5 % (paskola buvo grąžinta 2009 m. balandžio mėn.);
- 2010 m. gegužės mėn. suteikta 5 mln. EUR paskola su 6 mėnesių EURIBOR palūkanų norma +2,5 %;
- 2012 m. kovo mėn. suteikta 5,5 mln. EUR paskola su 3 mėnesių EURIBOR palūkanų norma +7,5 %;
- 2014 m. sausio mėn. suteikta 3 mln. EUR paskola su 3 mėnesių EURIBOR palūkanų norma +7 %.

2.2.3. *3 priemonė: įmonei EMEF suteiktos finansinės garantijos*

(30) Įmonė CP įmonei EMEF suteikė iš viso 23 mln. EUR finansinių garantijų:

- 2006 m. gegužės mėn. suteikta 10 mln. EUR paskolos garantija su 6 mėnesių EURIBOR palūkanų norma +0,625 % (paskolos susitarimo data – 2006 m. gegužės 23 d.);
- 2009 m. kovo mėn. suteikta 6 mln. EUR paskolos garantija su 6 mėnesių EURIBOR palūkanų norma +2,5 %;
- 2009 m. kovo mėn. suteikta 7 mln. EUR paskolos garantija su 6 mėnesių EURIBOR palūkanų norma +2,5 %.

3. **PAGRINDAS PRADĖTI PROCEDŪRĄ**

(31) Savo sprendime pradėti procedūrą Komisija pradėjo valstybės pagalbos, kuri galėjo būti suteikta įmonei EMEF 1, 2 ir 3 priemonėmis, tyrimus.

(32) Prieš priimant sprendimą pradėti procedūrą Portugalija visiškai neaptarė atsakomybės už priemones aspekto, todėl Komisija preliminariai nusprendė, kad priemonės priskirtinos valstybės atsakomybei.

(33) Prieš priimant sprendimą pradėti procedūrą Portugalija teigė, kad finansinę paramą 1, 2 ir 3 priemonėmis įmonė CP teikė rinkos sąlygomis, todėl ji nėra laikytina valstybės pagalba.

(34) Tačiau, kalbant apie 1 priemonę, Portugalija pateikė ne visą informaciją, reikalingą pagrįsti teiginiui, kad įmonė CP kapitalo injekcijų klausimu elgėsi kaip rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis ekonominės veiklos vykdytojas.

(35) Kalbant apie 2 priemonę, Portugalija pateikė nepakankamai įrodymų, kad paskolos buvo suteiktos rinkos sąlygomis.

(36) Kalbant apie 3 priemonę, Portugalija pateikė nepakankamai įrodymų, kad finansinės garantijos buvo suteiktos rinkos sąlygomis.

(37) Todėl Komisija padarė preliminarią išvadą, kad 1, 2 ir 3 priemonės galėtų būti laikomos suderinamomis su vidaus rinka tik kaip sanavimo pagalba ir (arba) restruktūrizavimo pagalba, apibrėžta 2004 m. Sanavimo ir (arba) Restruktūrizavimo gairėse. Tačiau Portugalija nepateikė jokių įrodymų, kad buvo laikomasi reikalavimų, taikomų norint pripažinti, kad įmonei suteikta restruktūrizavimo pagalba yra suderinama su vidaus rinka. Taigi, Komisija abejojo 1, 2 ir 3 priemonių suderinamumu su vidaus rinka.

4. **SUINTERESUOTŲJŲ ŠALIŲ PASTABOS**

(38) 2016 m. rugsėjo 5 d. rašte skundo pateikėja nurodė, jog Portugalijos teiginys, kad priemonės atitinka rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio ekonominės veiklos vykdytojo principą, yra atmestinas, nes įmonė EMEF įmonei CP niekada nemokėjo dividendų.

(39) Skundo pateikėja savo rašte taip pat teigė, kad grupė „Bombardier“ Portugalijoje nebegauna pajamų, nes dėl valstybės paramos įmonei EMEF yra atsidūrusi nepalankioje konkurencinėje padėtyje. Todėl „Bombardier“ buvo priversta Portugalijoje nutraukti veiklą ir atleisti darbuotojus – jų skaičius nuo 75 2015 m. sumažėjo iki vos 5 2016 m. (jie atlieka tik atstovavimo funkcijas).

5. **PORTUGALIJOS PASTABOS**

5.1. **Portugalijos pozicija dėl atsakomybės**

(40) Kai buvo priimtas sprendimas pradėti procedūrą, Portugalija pateikė nemažai argumentų, kad priemonės nėra priskirtinos valstybės atsakomybei. Portugalijos poziciją galima apibendrinti taip.

5.1.1. *Įmonės CP teisinis statusas*

(41) Portugalija teigė, kad įmonė CP yra valstybinė įmonė, 100 % tiesiogiai priklausanti valstybės nuosavybei ir jai taikoma teisinė sistema, galiojanti valstybinių įmonių sektoriuje veikiančioms valstybės nuosavybei priklausančioms įmonėms.

(42) Portugalijos valdžios institucijos nurodė ([7]), kad valstybiniame sektorių sudaro trys subjektų kategorijos arba pasektoriai, kurie iš esmės skiriasi pagal savo integracijos į valstybę lygį ir autonomijos nuo Vyriausybės laipsnį.

(43) Valstybinių įmonių sektorių sudaro valstybinės ir asocijuotosios įmonės. Šios valstybinės įmonės apima komercinės veiklos vykdytojus, kurių akcininkų funkcijoms būdingą kontrolę vykdo valstybė arba valstybinė įmonė.

(44) Greta valstybinių įmonių sektoriaus, Portugalijoje pagal integracijos į valstybę lygį ir autonomijos nuo Vyriausybės laipsnį dar veikia dviejų kitų kategorijų valstybės nuosavybei priklausantys subjektai: i) tiesioginis valstybinis pasektoris, kurį sudaro į valstybę integruotos įstaigos ir valdo Portugalijos Vyriausybė; ii) netiesioginis valstybinis pasektoris, kurį sudaro valstybiniai institutai ir kuris, nors ir nepriklauso valstybei, bet netiesiogiai siekia valstybės tikslų ir Vyriausybė turi įgaliojimus vykdyti jo kontrolę.

(45) Portugalija teigė, kad jos administracinėje teisėje numatyti trijų rūšių Vyriausybės įgaliojimai atlikti jai priklausančią viešojo sektoriaus administracinės kontrolės funkciją: *valdymo*, *kontrolės* ir *priežiūros*. Valdymo įgaliojimai yra didžiausi, įmonės CP priežiūros įgaliojimai mažiausi, o kontrolės įgaliojimai – vidutiniai.

(46) Valdymo įgaliojimai (apimantys įgaliojimus duoti nurodymus ir instrukcijas) taikytini subjektų, kurie priklauso centrinei valstybės administracijai ir pavaldūs Vyriausybei, atžvilgiu. Kontrolės įgaliojimai (įgaliojimai teikti gaires, apimantys įgaliojimus leisti direktyvas ir rekomendacijas) vykdomi netiesioginei administracijai, tokiai kaip valstybiniai institutai, priklausančių subjektų atžvilgiu. Priežiūros įgaliojimai (apimantys administracinės priežiūros funkcijas) vykdomi subjektų, priklausančių nepriklausomam viešajam sektoriui, savo ruožtu apimančiam valstybinių įmonių sektorių, atžvilgiu.

([7]) 2017 m. birželio 1 d. rašto p. 5–16.

(47) Kalbant apie valstybinių įmonių sektorių, Portugalija teigė, kad valstybės priežiūros įgaliojimai (toliau – priežiūros įgaliojimai) apibrėžti įstatymu ir iš esmės reiškia teisę leisti valdymo gaires, vykdyti finansinę kontrolę (kurią atlieka Audito Rūmai ir Generalinė finansų inspekcija) ir nustatyti įmonių prievoles teikti tam tikrus dokumentinius įrodymus. Valstybė ne tik vykdo šiuos įstatyme nustatytus įgaliojimus, bet ir naudojasi įprastomis su savo, kaip akcininkės, funkcijomis atitinkamose įmonėse susijusiomis teisėmis, proporcingomis savo balsavimo teisėms ir atitinkančiomis aktualių komercinės teisės aktų nuostatas. Remiantis 2013 m. spalio 3 d. Įstatyminio dekreto Nr. 133/2013 ([8]) (toliau – DL 133/2013) 25 straipsniu, palaikant santykius su valstybe, valstybinės įmonės yra valdomos savarankiškai, o jų korporatyvinė strategija įgyvendinama nepriklausomai.

5.1.2. *Portugalijos pastabos dėl valstybės vykdomos oficialios įmonių CP ir EMEF kontrolės*

(48) Įmonė EMEF yra 100 % nuosavybės teise valdoma įmonės CP patronuojamoji įmonė, todėl, Portugalijos teigimu, valstybė įmonę EMEF gali kontroliuoti tik netiesiogiai. Teisės nuostatos, pagal kurią būtų reglamentuojama valstybės vykdoma jos nuosavybei priklausančių įmonių patronuojamųjų įmonių, tokių kaip EMEF, priežiūra, nėra. Teisės nuostatos taikomos tik patronuojančiajai įmonei CP.

(49) Portugalijos valdžios institucijų teigimu, įmonė CP yra privatine teise reglamentuojama valstybinė įmonė, savo veiklą vykdanti ir valdanti nepriklausomai nuo valstybės, ypač kalbant apie įmonės CP santykius su įmonėmis, kurių tam tikra nuosavybės dalis priklauso šiai įmonei (pavyzdžiui, su įmone EMEF).

(50) Portugalija tvirtino, kad pagal įmonės CP įstatų ([9]) 1 straipsnio 1 dalį ji yra viešoji bendrovė, turinti autonomiją valdyti savo administraciją, finansus bei turtą ir teisiškai galinti turėti visas teises ir prievoles, reikalingas arba tinkamas jos tikslui siekti ([10]). Taigi, nors CP priklauso valstybės nuosavybės teise valdomų įmonių sektoriui, ji reglamentuojama pagal privatinę teisę (civilinę, mokesčių, komercinę ir įmonių teisę).

(51) Portugalijos valdžios institucijų teisė vykdyti ekonominę ir finansinę įmonės CP priežiūrą tuo laikotarpiu, kai buvo suteiktos aptariamos priemonės, grindžiama iki 2013 m. gruodžio mėn. galiojusiomis 1999 m. gruodžio 17 d. Įstatyminio dekreto Nr. 558/99 ([11]) (toliau – DL 558/99) nuostatomis ir Įstatyminio dekreto Nr. 133/2013 nuostatomis. Taigi, didžiąją laikotarpio, kuriuo buvo suteiktos 1, 2 ir 3 priemonės, dalį santykiai valstybinėje įmonėje buvo reglamentuojami pagal DL 558/99.

(52) CP įstatų 22 straipsnyje aprašyta kontrolė, kurią Portugalijos valdžios institucijos gali vykdyti įmonės CP atžvilgiu.

(53) Portugalijos valdžios institucijos teigė, kad CP įstatų 22 straipsnyje nustatyta ekonominės ir finansinės priežiūros sistema tiesiogiai kyla iš DL 558/99 29 straipsnyje nustatytos teisinės sistemos.

(54) Įstatų 22 straipsnyje teigiama:

1) „Nedarant poveikio atitinkamiems priežiūros įgaliojimams, ekonominę ir finansinę įmonės CP E.P.E. ([12]) priežiūrą vykdo už finansus ir transportą atsakingi Vyriausybės ministrai.

2) Konkrečiai priežiūra apima:

a) veiklos ir investicijų planų, biudžetų ir ataskaitų, kapitalo investicijų, subsidijų ir kompensacinių mokėjimų, išskyrus reglamentuojamus sutarčių nuostatomis pagal 9 straipsnio 2 dalies c punktą, tvirtinimą;

b) pagal specialiuosius teisės aktus įmonės nustatomos kainodaros ar tarifų politikos, taikomos tik viešajai keleivinio transporto paslaugai, tvirtinimą.

3) Apskritai įmonės CP E.P.E. finansinę kontrolę vykdo Generalinė finansų inspekcija, o šios kontrolės paskirtis – tikrinti valdymo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą ir veiksmingumą.“

([8]) Decreto-Lei n.° 133/2013 (Diário da República, 1.ª série, n.° 191, 2013 m. spalio 3 d.).
([9]) Decreto-Lei n.° 137-A/2009 (Diário da República, 1.ª série, n.° 112, 2009 m. birželio 12 d.), birželio 12 d.
([10]) CP tikslas – teikti keleivinio geležinkelių transporto paslaugas nacionaliniame geležinkelių tinkle.
([11]) Gruodžio 17 d. Decreto-Lei n.° 558/99 (Diário da República 292/1999, 1999 m. gruodžio 17 d. serija I-A).
([12]) E.P.E. reiškia „entidade pública empresarial“, t. y. valstybinė įmonė.

(55) Portugalijos valdžios institucijos taip pat pabrėžė, kad įmonei CO taikytini priežiūros ir informacijos teikimo reikalavimai Portugalijoje taip pat taikomi visoms valstybinėms įmonėms (E.P.E.). Metines ataskaitas įmonė CP siunčia Vyriausybei (tiksliau, atsakingoms ministerijoms). Tačiau šių ataskaitų Vyriausybė/atsakingos ministerijos nei oficialiai, nei kaip nors kitaip netvirtina.

5.1.3. *Portugalijos pastabos dėl valstybės vykdomos faktinės įmonės CP kontrolės*

(56) Portugalija paaiškino, kad pagal įmonės CP įstatų 22 straipsnį jos valdžios institucijų vykdoma priežiūra oficialiai apima įmonės CP investicijų planų tvirtinimą. Tačiau paskutinį kartą tokio investicijų į EMEF patvirtinimo įmonė CP prašė 2001 m., t. y. prieš vertinamą laikotarpį, ir į šį prašymą įmonė CP jokio atsakymo negavo ([13]). Paskui įmonė CP patvirtinimo neprašė. Todėl, gavusi EMEF prašymą imtis intervencinių priemonių, dėl 1, 2 ir 3 priemonių įmonės CP valdyba sprendė be jokio Vyriausybės patvirtinimo.

(57) Vyriausybės vykdomos faktinės įmonės CP priežiūros klausimu Portugalijos valdžios institucijos teigė, kad priežiūros įgaliojimai, kuriuos įmonės CP atžvilgiu valstybė faktiškai vykdė priemonių suteikimo laikotarpiu, yra itin menki. Tai daugiausiai buvo įgaliojimai:

1) apibrėžti strategines geležinkelių transporto sektoriaus gaires. Šias gaires sudarė bendrosios viešosios (infrastruktūros ir transporto) vidaus sektoriaus koordinavimo ir koordinavimo su Europos politikos priemonėmis politikos gairės (pvz., dėl prieinamumo ir judumo);

2) peržiūrėti metinius veiklos planus ir biudžetą. Metinius veiklos planus ir biudžetą įmonė CP rengė vadovaudamasi savo valdybos apibrėžtomis gairėmis. Parengti veiklos planai ir biudžetas buvo siunčiami Finansų ministerijai susipažinti, tačiau 1, 2 ir 3 priemonių suteikimo laikotarpiu ministerija dėl minėtų gairių nepaskelbė jokios oficialios pozicijos ar patvirtinimo. Finansų ministerija įmonės CP veiklos planus ir biudžetą tvirtino tik nuo 2016 m., t. y. jau po to, kai buvo suteikta paskutinė tiriama priemonė (2014 m. sausio mėn.);

3) priimti veiklos ir finansines ataskaitas. Iki 2013 m. gruodžio mėn. įmonė CP dokumentus privalėjo siųsti tik informavimo tikslais, patvirtinimo nereikėjo.

5.1.4. *Įmonės CP vadovybės skyrimas*

(58) Portugalija teigė, kad priemonių suteikimo laikotarpiu įmonės CP valdyba buvo skiriama Ministrų Tarybos priimamu administraciniu sprendimu (port. „resolução“).

(59) Portugalijos valdžios institucijos pažymėjo, kad, kol įmonės CP valdybos nariai eina pareigas, jiems taikomos Viešųjų valdymo organų statuto nuostatos dėl teisinio nesuderinamumo ir kliūčių. Nuo 1976 m. galiojančiame ir dviem vėlesniais aktais iš dalies pakeistame statute reglamentuojamas valstybinių įmonių vadovų (toliau – viešojo sektoriaus vadovai) skyrimas ir jų pareigų vykdymas. Tiriamu laikotarpiu įmonės CP vadovybei buvo taikomi du skirtingi Viešųjų valdymo organų statutai: gruodžio 9 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 464/82 ([14]) patvirtintas 1982 m. Viešųjų valdymo organų statutas ir kovo 27 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 71/2007 ([15]) patvirtintas 2007 m. Viešųjų valdymo organų statutas. Abiejuose statutuose numatyta ([16]), kad viešojo sektoriaus vadovai deklaruoja bet kokį interesų konfliktą, atlieka savo darbą visiškai nepriklausomai ir savarankiškai, vadovaudamiesi tik įmonės interesais, ir kartu privalo laikytis ekonominio efektyvumo ir siekti įmonės tikslų. Taip pat reikalaujama ([17]), kad valstybinėje įmonėje viešojo sektoriaus vadovai dirbtų visą darbo laiką, nebent iždo ir finansų ministrai numato kitokius įgaliojimus, bet įmonės CP vadovų atveju taip nebuvo. Taip viešojo sektoriaus vadovams, be kita ko, užkertamas kelias eiti kitas vadovaujamas pareigas viešojo administravimo institucijose ar nepriklausomose reguliavimo įstaigose.

([13]) 2017 m. sausio 27 d. rašto p. 8.
([14]) Kovo 27 d. Decreto-Lei n.°464/82 (Diário da República n.°283/1982, 1982 m. gruodžio 9 d. serija I).
([15]) Kovo 27 d. Decreto-Lei n.°71/2007 (Diário da República n.°61/2007, 2007 m. kovo 27 d. serija I).
([16]) Įstatyminio dekreto Nr. 464/82 8 ir 9 straipsniai ir Įstatyminio dekreto Nr. 71/2007 10, 12, 20 ir 22 straipsniai.
([17]) Įstatyminio dekreto Nr. 464/82 10 straipsnis ir Įstatyminio dekreto Nr. 71/2007 20 straipsnis.

(60) Portugalija teigė, kad įmonės CP valdybos vykdomieji nariai savo veiklą vykdo išimtinumo pagrindu, t. y. kol eina įmonės CP valdybos narių pareigas, jie negali eiti kitų politinių ar Vyriausybinių pareigų arba bet kurių kitų vadovaujamų pareigų privačioje ar valstybinėje įmonėje, kad būtų užtikrintas kuo didesnis jų nepriklausomumas ir susitelkimas. Kol eina įmonės CP valdybos narių pareigas, jie gali tik: i) eiti patronuojamosios įmonės valdybos narių, pavyzdžiui, įmonės EMEF direktoriaus, pareigas (neatlygintinai); ii) eiti pareigas subjekte, kuriame pagal įstatymą jie turi eiti privalomas pareigas (port. „funções em regime de inerência“), pavyzdžiui, patariamojoje/stebėtojų taryboje, arba iii) skaityti paskaitas viešojoje aukštojo mokslo įstaigoje, rengti konferencijas, paskaitas ar rašyti mokslinius straipsnius.

(61) Todėl bet kuris iš įmonės CP valdybos narių, galėjusių eiti politines, Vyriausybines ir (arba) savivaldos įstaigų narių pareigas, kol nebuvo paskirtas į įmonės CP valdybą, griežtai privalo atsistatydinti iš tokių pareigų prieš pradėdamas eiti įmonės CP valdybos nario pareigas, nes priešingu atveju gali būti taikoma baudžiamoji, civilinė ir (arba) finansinė atsakomybė.

(62) Portugalijos valdžios institucijos paaiškino, kad tarp kriterijų, pagal kuriuos buvo atrenkami įmonės CP valdybos nariai, buvo gausi praktinė patirtis transporto sektoriuje ir (arba) vadovavimo patirtis, atitinkamas akademinis išsilavinimas ir privačių interesų nebuvimas.

(63) Portugalijos valdžios institucijos pateikė Komisijai informaciją apie dabartinių ir ankstesnių įmonės CP valdybos narių praktinę patirtį, įskaitant jų gyvenimo aprašymus. Portugalija taip pat pateikė keletą įmonės CP valdybos posėdžių protokolų.

(64) Portugalijos valdžios institucijos pabrėžė, kad, nors įmonės CP valdybos narius skiria Vyriausybė, tai neturi poveikio įmonės autonomijai, nes paskirti asmenys nėra nei buvę valstybės tarnautojai, nei politikai.

5.1.5. *Klausimas, ar valstybės buvo prašoma patvirtinti priemones*

(65) Portugalija teigė, kad, remiantis įmonės CP įstatų 2 straipsnio 4 dalimi ir 26 straipsnio 1 dalimi, įmonė CP turėjo teisę steigti patronuojamąsias įmones ir privalėjo rinkti įmokas už keleivinio geležinkelių transporto paslaugų teikimą bei vykdyti mokėjimus savo tikslui pasiekti.

(66) Įmonės CP įstatų 2 straipsnio 4 dalyje teigiama: „Siekdama pirmesnėje dalyje išdėstyto tikslo [įmonės CP pagrindinis tikslas yra teikti keleivinio geležinkelių transporto paslaugas nacionaliniame geležinkelių tinkle], įmonė CP E.P.E. gali:

a) pagal įstatymą steigti įmones arba įgyti akcijų;

b) sudaryti su kitomis įmonėmis ar subjektais reikalingais arba parankiais laikomus susitarimus, kad būtų galima geriau tenkinti visuomenės poreikius ir vykdyti reikalavimą teikti paslaugą, už kurią ji yra atsakinga; <...>

c) imtis visų veiksmų, laikomų reikalingais arba parankiais savo tikslui pasiekti.“

(67) Įmonės CP įstatų 26 straipsnio 1 dalyje teigiama: „Įmonė CP E.P.E. turi išimtinę pareigą gauti pajamas iš šiuose įstatuose ir įstatyme numatytos veiklos, taip pat leisti visas lėšas, reikalingas jos tikslui pasiekti.“

(68) Portugalijos valdžios institucijos pabrėžė, kad šalies Vyriausybė, nors ir būdama vienintelė įmonės CP akcininkė, į įmonės EMEF valdymą nesikišo nei tiesiogiai, nei netiesiogiai.

(69) Portugalija teigė, kad įmonės CP sprendimai investuoti į įmonę EMEF šios iniciatyva buvo priimti įmonės CP valdyboje ir oficialiai patvirtinti įmonės EMEF metiniame visuotiniame susirinkime (naudojantis vienintelio akcininko teisėmis), o ne Vyriausybės aktais. Akcininko teises įmonėje EMEF įgyvendina įmonė CP, o ne Portugalijos valdžios institucijos, o įmonė CP turi tas pačias privatinėje įmonių teisėje numatytas teises kaip ir bet kuris kitas privatus kontroliuojantysis akcininkas.

(70) Įmonės CP sprendimai dėl jos patronuojamųjų įmonių irgi nereiškia tiesioginio ar netiesioginio valstybės kišimosi: juos įmonės valdyba priima be tiesioginio ar netiesioginio Vyriausybės kišimosi, Vyriausybė į įmonės CP valdymo sprendimus nesikiša.

(71) Nėra nustatyta konkrečių reikalavimų, kad įmonė CP turėtų Portugalijos Vyriausybei teikti ataskaitas konkrečiai dėl įmonės EMEF ir dėl įmonės EMEF atžvilgiu atliktų veiksmų. Portugalijos valdžios institucijos atkreipė dėmesį į tai, kad įmonės CP atliktos konkrečios investicijos į įmonę EMEF nebuvo įtrauktos į metinius veiklos planus ir biudžetą. Beje, iki 2011 m. nuorodos į įmonę EMEF tuose dokumentuose yra netiesioginės ir buvo padarytos turint omenyje riedmenų techninės priežiūros išlaidas.

(72) Portugalija teigė, kad apie įmonės CP sprendimus investuoti į įmonę EMEF šalies Vyriausybė nebuvo informuota, ji dėl jų nesprendė ir jų netvirtino. Sprendimus investuoti į įmonę EMEF įmonė CP priėmė laikydamasi savo, kaip įmonės, valdymo autonomijos ir nepriklausomumo, visų pirma savo patronuojamųjų įmonių atžvilgiu, principų. Šiuos sprendimus įmonė CP priėmė naudodamasi savo gebėjimais pačiai išsilaikyti ir pačiai finansuoti savo poreikius.

5.1.6. *Generalinės finansų inspekcijos vaidmuo*

(73) Portugalijos valdžios institucijos teigė, kad Generalinės finansų inspekcijos vykdoma įmonės CP finansinė kontrolė neapėmė sprendimų dėl priemonių, kurių įmonė CP ėmėsi įmonės EMEF atžvilgiu. Generalinė finansų inspekcija kasmet gauna metines įmonės CP ataskaitas (t. y. kiekvienų metų veiklos ir finansines ataskaitas), kad Generalinė finansų inspekcija galėtų paskelbti nuomonę ir tada pateikti tuos dokumentus peržiūrėti už finansus ir transportą atsakingiems Vyriausybės ministrams. Tuose dokumentuose nepateikiama informacijos apie įmonės CP svarstymus investuoti į įmonę EMEF.

5.1.7. *Įmonės CP finansavimas priemonių suteikimo metu*

(74) Portugalijos valdžios institucijos taip pat informavo Komisiją, kad priemonių suteikimo laikotarpiu valstybė nedidino įmonės CP kapitalo ir neteikė jai tiesioginių paskolų.

(75) Taip pat buvo paaiškinta, kad priemonių suteikimo laikotarpiu į įmonę EMEF investuotus finansinius išteklius įmonė CP iš esmės gavo kaip paskolas iš Portugalijos komercinių bankų.

5.1.8. *Įmonės EMEF sprendimų priėmimo organai*

(76) Portugalijos valdžios institucijos paaiškino įmonės EMEF sprendimų priėmimo organų – visuotinio akcininkų susirinkimo ir direktorių valdybos – struktūrą. 2005–2010 m. įmonėje EMEF taip pat buvo vykdomasis komitetas, kurį sudarė tik įmonės CP vadovybei nepriklausantys asmenys.

(77) Visuotinį akcininkų susirinkimą sudaro įmonės EMEF akcininkė, t. y. įmonė CP. Nuo 2013 m. direktorių valdybą sudaro du nariai, atrenkami iš penkių ([18]) įmonės CP valdybos narių. Direktorių valdybos nariai renkami įmonės EMEF visuotiniame akcininkų susirinkime. Laikotarpiu iki 2013 m. įmonės EMEF direktorių valdybą sudarė nuo trijų iki penkių narių, kurie nebūtinai buvo jos vienintelės akcininkės – įmonės CP – atstovai.

(78) Portugalijos valdžios institucijos pabrėžė, kad, skirtingai nei įmonės CP valdybos nariai (kuriuos skiria Vyriausybė), įmonės EMEF direktorių valdybos nariai renkami jos visuotiniame akcininkų susirinkime, o valstybė jų neskiria.

([18]) Iki 2013 m. vasario mėn. įmonės CP direktorių valdybą sudarė penki nariai, nuo 2013 m. vasario mėn. – keturi nariai.

5.2. **Portugalijos pozicija dėl priemonių atitikties rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio ekonominės veiklos vykdytojo principui**

(79) Po to, kai buvo priimtas sprendimas pradėti procedūrą, Portugalija pateikė dvi įmonės „SaeR – Sociedade de Avaliação de Empresas e Risco“ ([19]) („SaeR“) ([20]) parengtas išsamaus patikrinimo ataskaitas, posėdžio protokolą ir tris įmonės „Deloitte & Associados SROC, S.A.“ parengtus *ex post* tyrimus, kuriais atskirai įvertinamos 1, 2 ir 3 priemonės.

(80) Portugalija tvirtino, kad įmonės CP kapitalo įnašai buvo įmokėti ir sprendimai buvo priimti taip, kaip juos būtų įmokėjęs ir priėmęs rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis ekonominės veiklos vykdytojas. Portugalija teigė, kad įmonė CP visus sprendimus dėl įmonės EMEF priėmė remdamasi išsamia strategine įmonės EMEF veiklos *ex ante* analize, siekdama paremti įmonę EMEF atsižvelgiant į jos poreikius rinkoje ir būsimas perspektyvas, dėl kurių įmonė taptų pelninga.

(81) Portugalija pabrėžė, kad vertinant įmonės CP elgesį pagal rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio ekonominės veiklos vykdytojo principą, turėtų būti atsižvelgiama į toliau nurodytas konkrečias aplinkybes:

1) įmonė EMEF veikė nuostolingame sektoriuje, kuriam buvo būdingos nacionalinės geležinkelių remonto rinkos užuomazgos, ribotos galimybės ir ilgalaikė itin stipri priklausomybė nuo valstybinio kliento;

2) nebuvo konkuruojančių veiklos vykdytojų, turinčių įrengtųjų pajėgumų ir alternatyvios praktinės patirties, analogiškų įmonės EMEF įrengtiesiems pajėgumams ir praktinei patirčiai;

3) svarbiausias įmonės CP poreikis buvo išlaikyti savo riedmenų parką, kad būtų galima vykdyti viešųjų paslaugų įsipareigojimą – teikti keleivinio geležinkelių transporto paslaugas;

4) įmonė EMEF nebuvo įsteigta *ex novo* – ji paveldėjo netinkamą darbuotojų ir išlaidų struktūrą, kuri iš dalies kenkė jos veiklos rezultatams ir trukdė išsilaikyti pirmaisiais metais;

5) didžioji įmonės EMEF darbų dalis buvo atliekama įmonei CP;

6) įmonės EMEF santykiai su įmone CP, kuri privalėjo vykdyti savo viešųjų paslaugų įsipareigojimus, turėjo didelį poveikį įmonės EMEF teikiamoms techninės priežiūros ir remonto paslaugoms, daugiausia iki 2006 m., nes jai buvo sudėtinga ir ji ilgai užtruko, kol pasiekė norimą savarankiškumą nustatyti kainas, apibrėžti savo veiklą ir naudotis organizacine laisve.

5.3. **Portugalijos pozicija dėl įmonės EMEF atitikties sunkumų patiriančios įmonės kriterijams**

(82) Portugalija tvirtino, kad, jeigu Komisija pageidauja priemones analizuoti pagal 2004 m. Sanavimo ir restruktūrizavimo gaires, reikėtų įvertinti, ar įmonė EMEF, atsižvelgiant į jos nuosavus išteklius ir į išteklius, kuriuos įmonė CP sutiktų jai suteikti, turėtų pajėgumų padengti patiriamus nuostolius ir atkurti verslo modelio gyvybingumą be Vyriausybės intervencinių veiksmų, atliekančių valstybės pagalbos funkciją.

6. **PRIEMONIŲ VERTINIMAS**

6.1. **Įvadas**

(83) Remiantis SESV 107 straipsnio 1 dalimi, „valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su vidaus rinka, kai ji daro įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai“. SESV 107 straipsnio 1 dalyje nustatyti kriterijai taikomi kartu. Siekiant nustatyti, ar priemonė laikytina valstybės pagalba, turi būti įvykdytos šios sąlygos:

— priemonė taikoma valstybės arba iš valstybinių išteklių;

— priemone įmonei suteikiamas pranašumas;

([19]) „SaeR“ – „Sociedade de Avaliação de Empresas e Risco“ yra Portugalijos konsultacijų įmonė, konsultavusi įmonę EMEF ir įmonę CP dėl įmonės EMEF restruktūrizavimo.

([20]) 2004 m. birželio 25 d. išsamaus patikrinimo ataskaita ir 2005 m. gruodžio mėn. 2006–2008 m. trejų metų laikotarpio įmonių EMEF ir „SaeR“ planas, įskaitant 2006 m. rugpjūčio mėn. peržiūrą.

— pranašumas yra atrankusis;

— priemonė iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti ir ji daro įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai.

(84) Visų pirma reikia išsiaiškinti, ar finansinė įmonės CP parama įmonei EMEF buvo suteikta valstybės ar iš valstybinių išteklių. Remiantis Teisingumo Teismo sprendimu byloje *Stardust Marine* ([21]) šis kriterijus laikomas įvykdytu, jei yra panaudota valstybinių išteklių ir už jų skyrimą atsakinga galima laikyti valstybę, t. y. Portugaliją.

6.2. **Iš valstybinių išteklių teikiama pagalba**

(85) Pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, valstybiniai ištekliai yra valstybės narės ir jos valdžios institucijų ištekliai, taip pat valstybinių įmonių, kurias valdžios institucijos gali tiesiogiai arba netiesiogiai valdyti, ištekliai.

(86) Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, „dėl to, jog valstybės įmonių išteklius kontroliuoja valstybė ir dėl to ji jais disponuoja, tiems ištekliams taikoma „valstybinių išteklių“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį“ ([22]).

(87) 100 % įmonės CP priklauso valstybei. Taigi, Komisija daro išvadą, kad įmonės CP finansinė parama įmonei EMEF reiškė valstybinių išteklių naudojimą net jeigu priemonių suteikimo laikotarpiu įmonė CP savo veiklą finansavo ne tiesioginėmis valstybės dotacijomis, o komercinėje rinkoje gautais kreditais.

6.3. **Atsakomybės priskyrimas valstybei**

(88) Kalbant apie atsakomybės priskyrimą, Sprendime *Stardust Marine* Teisingumo Teismas nurodė, kad „jeigu valstybė turi galimybę kontroliuoti valstybinę įmonę ir daryti pagrindinę įtaką jos veiklai, negalima automatiškai daryti prielaidos, kad konkrečiu atveju ta kontrolės galimybe pasinaudota faktiškai. Valstybinė įmonė gali veikti daugiau ar mažiau nepriklausomai, nelygu, kokią autonomiją valstybė jai yra palikusi. […] Taigi, vien fakto, kad valstybinę įmonę kontroliuoja valstybė, nepakanka, kad tos įmonės vykdomas priemones, pvz., čia nagrinėjamas finansinės paramos priemones, būtų galima priskirti valstybės atsakomybei. Taip pat reikia išnagrinėti, ar laikytina, kad valdžios institucijos vienokiu ar kitokiu būdu dalyvavo tvirtinant tas priemones ([23])“.

(89) Taigi, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad atsakomybės priskyrimo valstybei kriterijų Komisija turi vertinti kiekvienu konkrečiu atveju. Apie atsakomybės priskyrimą valstybei negalima spręsti vien iš to, kad valstybinė įmonė su valstybe susijusi organiškai.

(90) Teisingumo Teismas nurodė, kad valstybinės įmonės taikomos pagalbos priemonės priskyrimas valstybės atsakomybei gali būti nustatomas pagal požymių, susijusių su nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis ir aplinkybėmis, kuriomis šios priemonės imtasi, visumą ([24]). Savo praktikoje Teisingumo Teismas nurodė tokius požymius kaip faktas, kad pagalbą suteikusi valstybinė įmonė negalėjo to sprendimo priimti neatsižvelgdama į valdžios institucijų reikalavimus, faktas, kad įmonė ne tik buvo susijusi su valstybe organiškai, tačiau ir privalėjo atsižvelgti į tarpžinybinio ministerijų komiteto paskelbtus nurodymus, valstybinės įmonės integracija į viešojo administravimo struktūras, jos veiklos pobūdis ir minėtos veiklos vykdymas rinkoje įprastomis konkurencijos sąlygomis, kuriomis veikia privatūs veiklos vykdytojai, taip pat teisinis įmonės statusas (t. y. ar jai taikoma viešoji teisė, ar įprasta įmonių teisė), valdžios institucijų atliekamos įmonės vadovybės priežiūros intensyvumas ar bet kuris kitas požymis, konkrečiu atveju rodantis valdžios institucijų dalyvavimą tvirtinant priemonę, arba tikimybė, kad jos nedalyvavo, taip pat atsižvelgiant į priemonės apimtį, jos turinį ar ja įtvirtintas sąlygas ([25]).

([21]) 2002 m. gegužės 16 d. Sprendimas *Prancūzija/Komisija*, C-482/99, EU:C:2002:294.
([22]) Sprendimas *Komisija/TV2 Danija*, C-656/15 P, 47 punktas.
([23]) Sprendimas byloje C-482/99, 52 punktas.
([24]) Sprendimas byloje C-482/99, 55 punktas.
([25]) Sprendimas byloje C-482/99, 55 ir 56 punktai; taip pat žr. Sprendimo *SACE*, T-305/13, 46 punktą ir Sprendimo *SACE*, C-472/15 P, 36 punktą.

(91) Kadangi Portugalija nebuvo nurodžiusi, kad įmonės CP įmonei EMEF skirtas finansavimas nėra priskirtinas valstybės atsakomybei, sprendime pradėti procedūrą (29 konstatuojamoji dalis) Komisija padarė preliminarią išvadą, kad įmonės CP taikytos priemonės yra priskirtinos valstybės atsakomybei.

(92) Remdamasi po sprendimo pradėti procedūrą priėmimo Portugalijos pateikta informacija ir papildomais paaiškinimais, Komisija aiškinosi priemonių suteikimo aplinkybes ir įvairius požymius, galinčius rodyti, kad Portugalijos valdžios institucijos dalyvavo priimant sprendimus dėl priemonių suteikimo.

(93) Taigi, Komisija įvertins, ar Portugalijos valdžios institucijų dalyvavimas priimant sprendimą suteikti aptariamas priemones buvo grindžiamas požymiais, kurių visuma rodo, kad valstybė darė faktinę įtaką arba vykdė faktinę kontrolę.

6.3.1. *Įmonės CP teisinis statusas*

(94) 100 % įmonės CP tiesiogiai priklauso valstybės nuosavybei, todėl ji yra valstybinė įmonė, kuriai Portugalijoje taikomas valstybinių įmonių režimas, tačiau, remiantis Įstatyminio dekreto Nr. 558/99 3 ir 7 straipsniais, o nuo 2013 m. gruodžio mėn. – Įstatyminiu dekretu Nr. 133/2013, ji reglamentuojama pagal privatinę teisę. Įmonė CP, vykdydama veiklą, turi didelę autonomiją.

(95) Kalbant apie autonomiją nuo Vyriausybės, įmonės CP atžvilgiu Vyriausybė turi „priežiūros įgaliojimus“, o tai reiškia, kad įmonė CP turi laisvę ir gali savo verslą valdyti nepriklausomai, be tiesioginio ar netiesioginio Portugalijos valdžios institucijų kišimosi.

(96) Portugalijos valdžios institucijos paaiškino, kad pagal šalies administracinę teisę kontrolės įgaliojimus sudaro subjekto elgsenos nustatymas ir orientavimas, o priežiūros įgaliojimai tėra įgaliojimai atlikti tam tikro subjekto veiklos tvarkingumo ar tinkamumo auditą.

(97) Todėl priemones suteikusi įmonė CP, priklausanti į viešąjį sektorių mažiausiai integruotų įmonių grupei, naudojasi didžiausia autonomija ir Vyriausybė mažiausiai ją kontroliuoja, nes jai taikomi tik priežiūros įgaliojimai.

(98) Komisija atkreipia dėmesį, kad, kaip nurodyta 88 konstatuojamojoje dalyje, vien faktas, kad įmonė CP yra valstybės kontroliuojama, nėra pakankamas daryti išvadai, jog priemonės yra priskirtinos valstybės atsakomybei.

6.3.2. *Vykdomos priežiūros intensyvumas*

(99) Remiantis įmonės CP įstatais, kurie atitinka įstatyminių dekretų Nr. 558/99 ir Nr. 133/2013 nuostatas, ekonominę ir finansinę įmonės priežiūrą vykdo Finansų ministerija ir Transporto ministerija. Ši priežiūra apima:

a) veiklos ir investicijų planų, biudžetų ir finansinių ataskaitų, taip pat kapitalo investicijų, patronuojamųjų įmonių ir kompensacinių mokėjimų tvirtinimą;

b) įmonės nustatomų tarifų, taikomų viešajai keleivinio transporto paslaugai, tvirtinimą.

(100) Tačiau, remiantis Portugalijos valdžios institucijų pateikta informacija, tiriamų priemonių suteikimo laikotarpiu (2006–2014 m.) ([26]) valstybė vykdė ribotą įmonės CP priežiūrą. Priežiūrą daugiausia sudarė bendras strateginių geležinkelių transporto sektoriaus gairių išdėstymas ir metinių veiklos planų ir biudžetų priėmimas. Įmonės CP metinius veiklos planus ir biudžetą atitinkama ministerija tvirtino tik nuo 2016 m. ([27]) Kaip aprašyta 56 konstatuojamojoje dalyje, Portugalija teigė, kad paskutinį kartą atitinkamas investicijas į įmonę EMEF įmonė CP prašė patvirtinti 2001 m., t. y. iki aptariamoje byloje tiriamo laikotarpio, tačiau net ir tada ji atsakymo iš Portugalijos valdžios institucijų negavo.

([26]) Žr. šio sprendimo 28–30 konstatuojamąsias dalis.

([27]) Kaip nurodyta šio sprendimo 29 konstatuojamojoje dalyje, paskutinė vertinama priemonė buvo suteikta 2014 m. sausio mėn.

(101) Valdant įmonę CP taip pat dalyvauja priežiūros organas. 2006–2013 m. tai buvo *Comissão de Fiscalização*, ir nė vienas jo narys nedirbo viešojo administravimo srityje, išskyrus pirmininką, kuris 2005–2007 m. dirbo nepriklausomu Audito Rūmų konsultantu. 2013 m. lapkričio mėn. vietoj *Comissão de Fiscalização* atitinkamas funkcijas pradėjo vykdyti *Conselho Fiscal*, kurios keturis narius skyrė Finansų ir Ekonomikos ministerijos ir šie nariai tuo pačiu metu dirbo viešojo administravimo srityje (Generalinėje finansų inspekcijoje bei Iždo ir finansų generaliniame direktorate). Remiantis Portugalijos pateikta informacija, tie organai veikė panašiai kaip privačios įmonės audito organas ir nesikišo bei negalėjo kištis į sprendimų priėmimo procesą, kurio metu buvo patvirtintos aptariamos priemonės, nes tie organai turėjo būti nepriklausomi.

(102) Portugalija nurodė, kad aptariant įmonės CP planuotas investicijas, apie kurias buvo pranešta atitinkamoms ministerijoms, nebuvo pateikta konkrečių nuorodų į priemones, įmonė CP taip pat neprašė leidimo ar kokio nors sprendimo tuo klausimu. Tai rodo, kad Portugalijos valdžios institucijos nežinojo apie konkrečias priemones, kurias įmonė CP suteikė įmonei EMEF.

(103) Portugalijos teigimu, praktiškai iki 2013 m. gruodžio mėn., kai įsigaliojo Įstatyminis dekretas Nr. 133/2013, Generalinei finansų inspekcijai bei Iždo ir finansų generaliniam direktoratui siunčiamos metinės finansinės ir veiklos ataskaitos niekada nebuvo kaip nors tvirtinamos. Remiantis Įstatyminiu dekretu Nr. 133/13, veiklos ir finansinės ataskaitos tvirtinamos nuo 2013 m. gruodžio mėn. Tačiau, kaip nurodė Portugalija, šiose metinėse finansinėse ir veiklos ataskaitose nebuvo informacijos apie įmonės CP investicijas į įmonę EMEF.

(104) Komisija pažymi, kad vienintelė po 2013 m. gruodžio mėn. suteikta sudedamoji priemonės dalis yra 2014 m. sausio mėn. įmonės CP įmonei EMEF suteikta 3 mln. EUR paskola. Remiantis Portugalijos pateikta informacija, net ir šios į 2 priemonę įeinančios sudedamosios dalies valstybė netvirtino, nes nuo Įstatyminiu dekretu Nr. 133/2013 įtvirtintų naujų nuostatų įsigaliojimo buvo praėjęs tik vienas mėnuo. Komisija mano, kad tai yra tikėtina. Be to, net ir po Įstatyminio dekreto Nr. 133/2013 įsigaliojimo iš informacijos, įtrauktos į Generalinei finansų inspekcijai nusiųstas metines finansines ir veiklos ataskaitas, nebuvo įmanoma ekstrapoliuoti įmonei EMEF suteiktų paskolų ir finansinių garantijų sumų, netgi į nuosavybės vertybinius popierius konvertuotų paskolų sumų.

(105) Remdamasi pirmiau išdėstyta informacija, Komisija mano, kad tiriamu laikotarpiu taikyta priežiūros sistema ir konkretus jos taikymo būdas neužkirto kelio įmonei CP visiškai savarankiškai atlikti savo valdymo funkcijas ir neribojo jos, kaip įmonės, nepriklausomumo. Atsakingų ministrų dalyvavimas valdant įmonę CP praktiškai buvo gerokai mažesnis, negu numatytas taikytinuose teisės aktuose ir įmonės CP įstatuose. Dėl tokio riboto valstybės vaidmens šiuo atveju, konkrečiai dėl tiriamų priemonių, negalėjo susidaryti tokia padėtis, kad valstybę būtų galima laikyti dalyvaujančia tvirtinant konkrečią priemonę.

6.3.3. *Valdžios institucijos nedalyvavimas suteikiant priemones*

(106) Portugalijos teigimu, apie įmonės CP sprendimą investuoti į įmonę EMEF Portugalijos Vyriausybė nebuvo informuota, ji dėl jo nesprendė ir jo netvirtino. Sprendimus dėl priemonių, laikydamasi savo autonomijos ir nepriklausomumo ribų, priėmė įmonė CP.

(107) Remiantis įmonės CP įstatų 2 straipsnio 4 dalimi ir 26 straipsnio 1 dalimi, kaip aprašyta 65 punkte, įmonė CP turėjo teisę įsteigti patronuojamąją įmonę ir nuspręsti, kaip paskirstyti išteklius jos tikslui – t. y. Portugalijoje teikti keleivinio geležinkelių transporto paslaugas – pasiekti.

(108) Remiantis gauta informacija, įmonei EMEF suteiktos investicijų priemonės į metinius veiklos planus ir biudžetą nebuvo įtrauktos. Iki 2011 m. įmonė EMEF tuose dokumentuose buvo minima aptariant riedmenų techninės priežiūros išlaidas, kurias šiai įmonei padengė įmonė CP, nes ji vykdė techninę priežiūrą, ir dokumentuose nebuvo informacijos apie įmonei EMEF suteiktas finansavimo priemones. Po 2011 m. metinėse veiklos ataskaitose įmonė CP minėjo, kad reikia imtis veiksmų „CP asocijuotųjų įmonių nuostoliams mažinti“ ir kad įmonė EMEF turi perspektyvų tapti konkurencinga įmone.

(109) Remiantis Portugalijos pateiktais įmonės CP valdybos posėdžių protokolais, prieš įmonės CP valdybos posėdžiuose priimant sprendimus, įmonė EMEF rengė ir siuntė informaciją, prašymus ir memorandumus. Galimų valstybės intervencinių priemonių paminėta nebuvo. Taigi, Komisija mano, kad iniciatyvą patvirtinti vertinamas priemones parodė įmonė EMEF.

(110) Šią nuomonę pagrindžia ir tai, kad įmonės EMEF finansų mastas, palyginti su CP grupe, yra gana mažas: įmonės EMEF apyvarta (2014 m. – 55 mln. EUR) ir bendras turtas (2014 m. – 45 mln. EUR) buvo labai maži, palyginti su CP grupe (2014 m. konsoliduotos CP grupės apyvarta sudarė 320 mln. EUR, o bendras turtas – 975 mln. EUR ([28])).

(111) Įmonės CP sprendimus dėl investicijų priėmė jos valdyba.

(112) Todėl Komisija daro išvadą, kad, remiantis Portugalijos valdžios institucijų suteikta informacija ir atsižvelgiant į konkrečias, ypatingas šio atvejo aplinkybes, Portugalijos valdžios institucijos nesprendė dėl priemonių ir jų netvirtino, taip pat nėra požymių, kad Vyriausybė ar kuri nors kita valdžios institucija kaip nors dalyvavo įmonei CP priimant sprendimą suteikti priemones įmonei EMEF.

6.3.4. *Įmonės CP valdybos narių ir įmonės EMEF direktorių valdybos skyrimas*

(113) Kaip numatyta įmonės CP įstatuose, priemonių suteikimo laikotarpiu įmonės valdyba buvo skiriama Portugalijos Ministrų Tarybos administraciniais sprendimais (port. „resolução“).

(114) Remiantis 61–67 konstatuojamosiose dalyse pateikta informacija, nors valdybos narius skyrė valstybė, jie buvo vadovai, kuriems jų kadencijos laikotarpiu nebuvo leidžiama kartu eiti kitokių vadovaujamų pareigų. Tai reiškia, kad Vyriausybės ar kurios nors kitos valdžios institucijos nariai negalėjo eiti pareigų įmonės CP valdyboje tuo pačiu metu vykdydami viešąsias funkcijas, taip pat jie negalėjo eiti pareigų įmonės EMEF direktorių valdyboje.

(115) Nuo 2011 m. viešojo sektoriaus vadovai, pvz., įmonės CP vadovai, ir kiti vyresnieji valstybės tarnautojai Portugalijoje buvo skiriami, jų gyvenimo aprašymus neprivaloma tvarka patvirtinus nepriklausomam vertinimo organui, t. y. Viešojo administravimo įdarbinimo ir atrankos komitetui.

(116) Portugalija pateikė visų tiriamu laikotarpiu pareigas ėjusių įmonės CP valdybos narių sąrašą ir jų gyvenimo aprašymus. Komisija pažymi, kad, remiantis tais gyvenimo aprašymais, tik du valdybos nariai turėjo daug ankstesnės patirties Portugalijos centrinėje administracijoje (politiniu lygmeniu arba kaip vyresnieji pareigūnai ministerijose). Todėl Komisija mano, kad dauguma valdybos narių nebuvo paskirti remiantis politiniais ar administraciniais nuopelnais, susijusiais su ankstesne tų narių patirtimi Portugalijos viešojo administravimo institucijose.

(117) Įmonės EMEF direktorių valdybos nariai renkami įmonės visuotiniame akcininkų susirinkime ir jiems pavedama vykdyti įmonės administravimo įgaliojimus.

(118) Remiantis pateikta informacija, darytina išvada, kad į įmonės CP ar įmonės EMEF sprendimų priėmimo organus nebuvo skiriami nei Vyriausybės nariai, nei kurios nors valdžios institucijos atstovai. Įmonės CP valdybos narių atranka ir skyrimas neturėjo poveikio įmonės galimybei naudotis savo finansine ir veiklos autonomija. Taigi, nesant konkrečių įmonės CP ir valdžios institucijų ryšių buvimo įrodymų, Komisija daro išvadą, jog nėra požymių, kad valdžios institucijos dalyvavo tvirtinant vertinamas priemones.

6.3.5. *Priemonių tvirtinimo aplinkybės*

(119) Įmonė CP, siekdama vykdyti savo viešųjų paslaugų įsipareigojimą, rėmėsi savo patronuojamąja įmone EMEF, o beveik vienintelės įmonės EMEF klientės buvo jos patronuojančioji įmonė CP ir jos (tuometinė) patronuojamoji įmonė „CP Carga“ ([29]). Tai, kad, kaip aprašyta 27 konstatuojamojoje dalyje, už gaunamas paslaugas įmonė CP įmonei EMEF galėjo mokėti už rinkos kainas mažesnius atlygius, yra dar viena priežastis, kuria galima paaiškinti įmonės CP suinteresuotumą išlaikyti įmonės EMEF verslą. Įmonės CP sprendimus suteikti priemones įmonei EMEF lėmė verslo logika. Kaip jau nurodyta, tų priemonių buvo imtasi įmonės CP lygmeniu, be jokio konkretaus valstybės dalyvavimo.

([28]) Šaltinis: Orbis/Bureau van Dijk.
([29]) Žr. 5 išnašą.

Išvada dėl atsakomybės priskyrimo

(120) Atsižvelgdama į aptariamo atvejo aplinkybes bei kontekstą ir remdamasi išnagrinėtų tiesioginių ir netiesioginių požymių visuma, Komisija mano, jog nėra įrodymų, kad Portugalijos valdžios institucijos kaip nors konkrečiai dalyvavo suteikiant priemones. Valstybė neinicijavo ir netvirtino nei konkrečių priemonių, nei atskirų jų aspektų, ir nebuvo apie tas priemones informuojama. Iš pateiktų įrodymų matyti, kad valstybės vykdoma įmonės CP veiklos priežiūra visų pirma buvo skirta užtikrinti, kad įmonė vykdytų savo viešųjų paslaugų įsipareigojimus ir savo prievoles teikti ataskaitas, o priemonių, kurias įmonė suteikė įmonei EMEF, valstybės vykdoma priežiūra neapėmė. Taigi, atsižvelgdama į visa tai ir nenustačiusi pakankamų požymių, kad valstybė darė faktinę įtaką ar vykdė faktinę kontrolę, Komisija daro išvadą, kad priemonės nėra priskirtinos Portugalijos valstybės atsakomybei.

7. **IŠVADA**

(121) Komisija daro išvadą, kad priemonės nėra priskirtinos Portugalijos valstybės atsakomybei. Kadangi SESV 107 straipsnio 1 dalyje nustatyti kriterijai, pagal kuriuos sprendžiama, ar priemonė laikytina valstybės pagalba, yra suminiai, Komisija neprivalo įvertinti, ar kitos sąlygos yra įvykdytos.

(122) Taigi, Komisija daro išvadą, kad priemonės nelaikytinos valstybės pagalba,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

1 priemonė (įmonės EMEF kapitalo padidinimas), 2 priemonė (įmonei EMEF suteiktos paskolos) ir 3 priemonė (įmonei EMEF suteiktos finansinės garantijos) nėra valstybės pagalba, kaip nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje.

2 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Portugalijos Respublikai.

Priimta Briuselyje 2020 m. kovo 6 d.

Komisijos vardu
Margrethe VESTAGER
Komisijos narė